

B. DOMAŃSKI, 1991, *PARK NARODOWY W ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ*, „DOKUMENTACJA GEOGRAFICZNA”, z. 3/4, s. 93–105

Zamieszczony w zeszycie 3/4 z roku 1991 „Dokumentacji Geograficznej” artykuł podejmuje tematykę obszarów chronionych w świadomości społecznej. W sześciu rozdziałach autor próbuje wyodrębnić oraz scharakteryzować główne grupy postaw wobec parków narodowych w społeczności miast polskich.

Autor artykułu opierając się na własnych badaniach ankietowych próbuje określić postawy różnych grup osób wobec parków narodowych w ogóle, a Ojcowskiego Parku Narodowego w szczególności. Wśród ankietowanych znaleźli się mieszkańcy Gdyni (46 respondentów), Warszawy (71 respondentów), turyści odwiedzający Kraków (76 osób) oraz turyści odwiedzający Ojcowski Park Narodowy (151 osób).

Wyniki opracowania oparte są na dwóch ankietach o podobnej, ale nie takiej samej konstrukcji: jedna dla turystów, którzy nie odwiedzali Ojcowskiego Parku Narodowego, druga dla osób przebywających na terenie Parku. Respondenci przebywający w Ojcowskim Parku Narodowym mieli bardzo ograniczoną możliwość wypowiedzi na temat parków narodowych w ogóle, a mimo to ich wypowiedzi z takimi są porównywane. Kontrowersje budzi również konstrukcja pytań oraz narzucenie normatywnych odpowiedzi, które mogą prowadzić do nieścisłości, co autor zauważa wychwytyjąc niekonsekwencje w odpowiedziach respondentów. W efekcie prowadzi to do „ambivalencji postaw wobec parków narodowych” oraz braku głębszego ich ugruntowania (np. tab. 11 i 14).

Na podstawie uzyskanych wyników autor, uogólniając, wyróżnił dwie wybijające się grupy postaw wobec parków narodowych: zachowawcze (około 60% respondentów) oraz postawy dążące do ich silnego zagospodarowania (około 20% respondentów). Ta pierwsza postawa dominuje wśród osób nie związanych bezpośrednio z konkretnym parkiem narodowym (mieszkańcy Gdyni, Warszawy, turyści w Krakowie), druga charakterystyczna jest głównie dla turystów ankietowanych na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego. W świetle przedstawionych w tabelach danych wnioski autora nie zawsze znajdują potwierdzenie.

Na generalny obraz postaw wobec parków narodowych bardzo duży wpływ według przeprowadzonych badań mają opinie turystów odwiedzających Ojcowski Park Narodowy, znacznie rzutujące na wyniki końcowe. Autor w swojej analizie nie bierze jednak pod uwagę faktu pewnej specyfiki tego Parku, na terenie którego istnieje zarówno osadnictwo stałe jak i osadnictwo turystyczne (pensjonaty, schroniska, stacje turystyczne) powstałe jeszcze

przed oficjalnym utworzeniem Parku. Niewątpliwie wpływa to na charakter ruchu turystycznego (nie tylko krajoznawczy, ale także wypoczynkowy), a co za tym idzie, na odmiennosc postaw wobec omawianego terenu.

Wydaje się, że korzystniejsze byłoby porównanie wyników uzyskanych w Ojcowskim Parku Narodowym z odpowiedziami osób odwiedzających inne parki narodowe, w mniejszym stopniu zagospodarowane osadniczo, np. parki górskie czy nadmorskie.

Zastrzeżenie budzi również korelacja między postawami wobec parków narodowych a cechami osobowymi respondentów, jak bowiem autor sam stwierdza, w próbie wystąpiła nadreprezentacja osób z wykształceniem średnim i wyższym, co nie oddaje faktycznego stanu kształtowanych postaw. Wątpliwy, bez uprzedniego wyjaśnienia autora, jest również dobór próby (mieszkańcy wymienionych wcześniej miast) oraz jej liczebność, a w efekcie nie uzasadniona generalizacja otrzymanych wyników w odniesieniu do całej populacji mieszkańców miast w Polsce. Dlatego też podany przez autora wniosek, iż „postawa zachowawcza” wobec parków narodowych charakterystyczna jest dla mniejszości mieszkańców miast polskich (20% ankietowanych!?) wobec przedstawionych materiałów wydaje się nie mieć uzasadnienia, a przedstawione badania powinny być określone jako wstępne lub sondażowe.

Badanie świadomości społecznej wobec parków narodowych, czy szerzej, obszarów chronionych jest zadaniem bardzo ważnym i potrzebnym, wymaga jednak dużej dyscypliny formalnej, aby uzyskane wyniki można było nie tylko uogólnić, ale również wykorzystać w praktyce, np. w procesie edukacji społecznej.

Mgr Bogdan Włodarczyk
Katedra Geografii Miast i Turyzmu
Uniwersytet Łódzki
al. Kościuszki 21
90-418 Łódź

Wpłynęło:
15 marca 1993 r.

U. BIREK, 1991, *TURYSTYKA W GMINIE UŚCIE GORLICKIE W OPINII MIEJSCOWEJ LUDNOŚCI*, „ZESZYTY NAUKOWE UJ”, PRACE GEOGRAFICZNE, z. 84, s. 99-115

Badania z zakresu turystyki w ujęciu behawioralnym na gruncie polskim są słabo rozpowszechnione. Artykuł Urszuli Birek przedstawia próbę takich badań podjętych na konkretnym obszarze turystycznym (gmina Uście Gorlickie, woj. nowosądeckie). Podstawowym materiałem do analizy była ankieta przeprowadzona wśród mieszkańców. Wysunięte hipotezy badawcze